

נ א ר א ל

נאראל היא עיירה בגליל בעלזא השוכנת במסילה העולה לזאמאשטש. במאה הרביעית לאלף הששי היתה קהילה גדולה וחשובה במדינת רייסין, ונקראה בספרות הרבנית בשם "נאראל גליל לבוב". בשנת ת"ח ערכו שם גייסות חמ"ל הרשע טבח נורא והרגו שנים עשר אלף יהודים. בפנקסי הקהילות של יהודי פולין נזכרו שמות הקהילות: "יזכור אלקים את הרוגי הקהילות נעמירוב, נאראל, טולטשין וכו' שמסרו נפשם על קדושת השם".

מגדולי הרבנים אשר שימשו בקודש בנאראל ידוע ומפורסם הגאון ר' משה הכהן נאראל, שנקרא על שם עירו. הוא שימש קודם כראב"ד קרעמעניץ בוואלין, ובשנות הטבח של ת"ח ת"ט הצליח לברוח מארץ הדמים והיה נע ונד עד שהגיע לצרפת ונתמנה לאבד"ק מיץ באלזס. נפטר בשנת תי"ט.

הוא אבי הרופא והחוקר המפורסם ר' טוביה הכהן, מחבר הספר הנודע בחכמת הרפואה "מעשה טוביה". ר' טוביה נולד במיץ בשנת תי"ג, ובעודו ילד נתייתם מהוריו והצליח בכשרונותיו להשתלם בלימודים ולדאוג לפרנסתו. בהיותו בן שבע עשרה שמע כי המלך פרידריך ווילהעלם, מושל מדינת פרוסיה וחבל בראנדנ-בורג, יסד בעיר פראנקפורט בית מדרש גבוה (אוניברסיטה) ללימודים, ונתן רשות גם ליהודים ללמוד בבית מדרש זה ולהשתלם בלימודי המדע. טוביה, בן השבע עשרה, בא למחוז מארק-בראנדנבורג יחד עם עוד אברך ממיץ והתחננו לפני המלך לתת להם רשיון ללמוד באוניברסיטה הנ"ל של פראנקפורט את חכמת הרפואה. הם קיבלו את הרשיון וגם מכתב מיוחד ליהודי פראנקפורט שיתמכו באברכים צמאי חכמה ודעת אלו ולתת להם מכסת כסף שנתית עד שיגמרו חוק לימודם. חתנו של רבי משה הכהן הנ"ל היה הרה"ג מו"ה שלום פרידמן, תלמיד הגאון ר' שמשון בכרך, אבי הגאון בעל "חוות יאיר"¹, שימש כדיין ומו"ץ בלבוב והיה בא כוח גליל לבוב וחעלמא בועד ארבע ארצות. מנהיג המדינה בועד ד' ארצות היה ר' דניאל מנאראל².

וכן ידוע לנו עוד רב, והוא הרה"ג מו"ה אשר, חתן הגאון מרן מאיר הורוויץ אבד"ק טיקטין. חתנו הוא הרב הגאון מו"ה אברהם אבד"ק לוצק, אבי הרב הגדול מו"ה אביגדור הורוויץ (ע"ש משפחת אמו נקרא בשם הורוויץ) אבד"ק קאמינקא, חתן הגאון מו"ה משה צבי הירש מייזעלש אבד"ק זאלקווא.

1 ראה תשובה אחת מאת ר' שלום פרידמן בשו"ת "חוות יאיר" סימן צב.

2 עיין במגילת היחס של משפחת היילפרין ובמאמרי בירחון "אוצר החיים" על עיר בומסלא ורבניה.

נעמירוב

העיירה הקטנה נעמירוב הפודולית היתה במאה הרביעית לאלף הששי אחת הקהילות הגדולות והנכבדות במדינות פולין. ידוע כי בסוף המאה הנ"ל כבר ישבו על כס הרבנות בנעמירוב רבנים גאוני התורה הנודעים לשם ולתהילה. נעמירוב היתה מלפנים עיר בצורה.

בשנת ת"ח הסתערו על מצודת העיר פלוגת קוזאקים מחיילות חמ"ל בראשות המפקד גניא, שהתחבר עם הנוצרים היוונים שבגדו נגד הפולנים יחד עם המתקוממים האוקראינים, שגם הם שנאו את שליטי העיר שהשתייכו לכנסיה הרומית-קתולית. כאשר הבוגדים מבפנים פתחו להם שערי המצודה ונכנסו לעיר עשו טבח אכזרי ביהודים. דמי אנשים, נשים וטף נשפכו כמים "עד שנהפך הדם לנהרות ואגמים, וכל מחמדי עין הרגו בכלי זין"¹. גייסות חמ"ל הרגו גם את "האלוף הגאון הרב ר' יחיאל מיכל, אב"ד העיר, גזרו ראשו בחרב להוטה"¹. לזכרון יום טבח נורא זה בנעמירוב קבעו הרבנים גאוני ועד ארבע ארצות באסיפת לובלין את יום כ' סיון כיום צום ותענית ציבור לכל יהודי התפוצות במדינות פולין, ויום צום זה נשמר בקהילות עד היום.

ואלה הרבנים הידועים אשר שרתו בקודש בנעמירוב:

א. הגאון המפורסם מרן יונה תאומים, מחבר הספר "קקיון דיונה"², חוטר מגזע משפחת תאומים הכבודה ונצר משרשי בית הלוי איש הורוויץ המיוחס. רבי יונה נולד בפראג בשנת שנ"ו לאביו ר' ישעי' תאומים, בן הרב החסיד מו"ה אהרן משה תאומים למשפחת לעמלין, מגדולי נכבדי פראג (נפטר בשנת ש"ס). בילדותו עזב את עיר מולדתו והשתקע בקראקוב ושם למד בישיבה הגדולה והסתופף בצילם של חכמי קראקוב³. אחר-כך יצא שמו לתהילה ולתפארת והעמיד תלמידים הרבה, מהם גדולי אדירי תורה. תחילת רבנותו היתה בעיר נעמירוב, משם נתקבל

1 לשון היזכור על מות קדושי נעמירוב בסידור תפילה שהיה נמצא בגנוי כתבי יד של ההיסטוריון שמעון דובנוב הובא בספר "דברי ימי ישראל", כרך ו.

2 דפוס ראשון אמשטרדם ת"ץ.

3 ראה הקדמת בנו לספר "קקיון דיונה".